

Viite

Asia

EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous 2.3.2021

EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous järjestetään 2.3.2021. Suomea edustaa pysyvä edustaja, suurlähettiläs Marja Rislakki. Asialistalla kokouksessa on komission tiedonanto EU:n kauppapolitiikan tarkastelusta.

Komission tiedonanto EU:n kauppapolitiikan tarkastelusta

Suomi pitää keskustelua EU:n kauppapolitiikan suunnasta ja tavoitteista erittäin tarpeellisena ja ajankohtaisena. Kauppastrategian päivittämistä tarvitaan, jotta EU kykenee parhaiten vastaamaan globaaleihin haasteisiin.

Kauppapolitiikalla on tärkeä rooli taloudellisen elpymisen tukemisessa ja kilpailukyvn vahvistamisessa. Kauppapolitiikan tulee myös osaltaan tukea EU:n taloudellisen kriisinsietokyvyn eli resilienssin vahvistamista tulevaisuuden kriisejä silmällä pitäen. Suomi pitää tärkeänä, että EU säilyy jatkossakin avoimena kansainväliselle kaupalle ja investoinneille. ”Avoimen, strategisen autonomian” toimeenpano ei saa tarkoittaa protektionismia, mutta kansainvälisen kaupan epäreiluihin käytäntöihin tulee kyetä puuttumaan.

Suomen kaltaisen pienen avotalouden kannalta monenkeskinen, Maailman kauppajärjestö WTO:hon perustuva sääntelyjärjestelmä on kaupan edelleen avaamisen ja uusien sääntöjen luomisen kannalta paras vaihtoehto. EU:n tulee osoittaa johtajuutta WTO:n uudistamisessa ja vahvistamisessa.

Koronapandemian jälkeinen tilanne antaa mahdollisuuden edistää globaalisti kestävää elpymistä. Suomelle erilaiset vihreään kasvuun ja digitaaliseen siirtymään liittyvät tavoitteet ovat keskeisiä ja nämä huomioidaan tiedonannossa monipuolisesti. Kaupan ja kestävä kehityksen yleiset tavoitteet ovat kannatettavia. Suomi pitää kestävä kehityksen lukujen vahvistamista tärkeänä.

EU:n kauppa- ja investointipolitiikan tulisi tukea kestävä kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) ja ilmastotavoitteiden saavuttamista. Suomi katsoo, että EU:n kauppasopimuksissa tulee ottaa riittävällä tavalla huomioon sopimusten vaikutukset ympäristöön, kestävä kehitykseen, tasa-arvoon sekä naisten, tyttöjen ja työntekijöiden oikeuksiin liittyviin kysymyksiin.

EU:n tulisi tukea kestävä ja vastuullista kehitystä kaupassa ja investoinneissa. Samoin sen tulisi edistää EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa. Tulisi pohtia, kuinka kauppa- politiikalla voitaisiin tehokkaimmin saada aikaan yhteiskuntien muutosta (societal change) EU:ssa ja kumppanimaissa.

EU:n kahdenväliset ja alueelliset kauppasopimukset ovat tärkeä keino vapauttaa kauppaa, lujittaa suhteita ja kehittää sääntelyä. Monenvälisen kauppajärjestelmän pitkään jatkuneen kriisin vuoksi nämä ovat muodostuneet entistä tärkeämmäksi osaksi EU:n kauppapolitiikkaa. Uusien sopimusten neuvottelujen lisäksi jatkossa on entistä tärkeämpää kiinnittää huomiota niiden toimeenpanoon.

Suomi pitää tärkeänä, että EU edistää kansainvälisessä kaupassa tasavertaisia toimintaedellytyksiä mm. käyttämällä tehokkaasti olemassa olevia suojainstrumentteja. Vireillä olevat tai uudet lainsäädäntöhankkeet tulisi saattaa päätökseen siten, että ne osaltaan vahvistavat EU:n kilpailukykyä ja tarjoavat toimivia keinoja puolustaa Suomen ja EU:n intressejä sekä muita yhteiskunnallisia ja globaalitavoitteita.

Asialista:

Komission tiedonanto EU:n kauppapolitiikan tarkastelusta

Ulkoministeriö
TUO-10, TUO-20

TAVOITEMUISTIO
23.2.2021

Asia

Komission tiedonanto EU:n kauppapolitiikan tarkastelusta

Kokous/tapaaminen

EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous 2.3.2021

Asiakirjat

Viite (U/E-tunnus)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Marja Kuosmanen, UM/TUO-10, marja.kuosmanen@formin.fi, puh. 0295 350110

Pasi-Heikki Vaaranmaa, UM/TUO-10, pasi-heikki.vaaranmaa@formin.fi, puh. 0295 351700

Tuuli-Maaria Aalto, UM/TUO-20, tuuli-maaria.aalto@formin.fi, puh. 0295 350633

Jukka Nikulainen, UM/TUO-20, jukka.nikulainen@formin.fi, puh. 0295 350485

Lauri Kangasniemi, UM/TUO-20, lauri.kangasniemi@formin.fi, puh. 0295 5350262

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Kauppaministereillä on ensimmäinen mahdollisuus kommentoida komission tiedonantoa EU:n kauppapolitiikan tarkastelusta.

2. SUOMEN TAVOITE

Komission tiedonannosta laaditaan yksityiskohtaisempi E-kirje.

- Suomi pitää keskustelua EU:n kauppapolitiikan suunnasta ja tavoitteista erittäin tarpeellisena ja ajankohtaisena. Kauppastrategian päivittämistä tarvitaan, jotta EU kykenee parhaiten vastaamaan globaaleihin haasteisiin.
- Kauppapolitiikalla on tärkeä rooli taloudellisen elpymisen tukemisessa ja kilpailukyvyyn vahvistamisessa. Kauppapolitiikan tulee myös osaltaan tukea EU:n taloudellisen kriisinsietokyvyn eli resilienssin vahvistamista tulevaisuuden kriisejä silmällä pitäen. Suomi pitää tärkeänä, että EU säilyy jatkossakin avoimena kansainväliselle kaupalle ja investoinneille. ”Avoimen, strategisen autonomian” toimeenpano ei saa tarkoittaa protektionismia, mutta kansainvälisen kaupan epäreiluihin käytäntöihin tulee kyetä puuttumaan.
- Suomen kaltaisen pienen avotalouden kannalta monenkeskinen, Maailman kauppajärjestö WTO:hon perustuva sääntelyjärjestelmä on kaupan edelleen avaamisen ja uusien sääntöjen luomisen kannalta paras vaihtoehto. EU:n tulee osoittaa johtajuutta WTO:n uudistamisessa ja vahvistamisessa.
- Koronapandemian jälkeinen tilanne antaa mahdollisuuden edistää globaalisti kestävää elpymistä. Suomelle erilaiset vihreään kasvuun ja digitaaliseen siirtymään liittyvät tavoitteet ovat keskeisiä ja nämä huomioidaan tiedonannossa monipuolisesti. Kaupan ja kestävän

kehityksen yleiset tavoitteet ovat kannatettavia. Suomi pitää kestävän kehityksen lukujen vahvistamista tärkeänä.

- EU:n kauppaja- ja investointipolitiikan tulisi tukea kestävän kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) ja ilmastotavoitteiden saavuttamista. Suomi katsoo, että EU:n kauppasopimuksissa tulee ottaa riittävällä tavalla huomioon sopimusten vaikutukset ympäristöön, kestäväan kehitykseen, tasa-arvoon sekä naisten, tyttöjen ja työntekijöiden oikeuksiin liittyviin kysymyksiin.
- EU:n tulisi tukea kestäväää ja vastuullista kehitystä kaupassa ja investoinneissa. Samoin sen tulisi edistää EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa. Tulisi pohtia, kuinka kauppapolitiikalla voitaisiin tehokkaimmin saada aikaan yhteiskuntien muutosta (societal change) EU:ssa ja kumppanimaissa.
- EU:n kahdenväliset ja alueelliset kauppasopimukset ovat tärkeä keino vapauttaa kauppaa, lujittaa suhteita ja kehittää sääntelyä. Monenvälisen kauppajärjestelmän pitkään jatkuneen kriisin vuoksi nämä ovat muodostuneet entistä tärkeämmäksi osaksi EU:n kauppapolitiikkaa. Uusien sopimusten neuvottelujen lisäksi jatkossa on entistä tärkeämpää kiinnittää huomiota niiden toimeenpanoon.
- Suomi pitää tärkeänä, että EU edistää kansainvälisessä kaupassa tasavertaisia toimintaedellytyksiä mm. käyttämällä tehokkaasti olemassa olevia suojainstrumentteja. Vireillä olevat tai uudet lainsäädäntöhankkeet tulisi saattaa päätökseen siten, että ne osaltaan vahvistavat EU:n kilpailukykyä ja tarjoavat toimivia keinoja puolustaa Suomen ja EU:n intressejä sekä muita yhteiskunnallisia ja globaalitavoitteita.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Komission kauppapoliittinen tiedonanto tulee pitkälti ohjaamaan kevään aikana käytävää keskustelua EU:n kauppastrategiasta, sen suunnasta ja tavoitteista. Puheenjohtajamaan on tarkoitus laatia ehdotus neuvoston päätelmiksi, joissa jäsenmailla on omalta osaltaan mahdollisuus tehdä kauppapolitiikkaa koskevia linjauksia. Neuvoston päätelmät on tarkoitus hyväksyä kauppaministereiden virallisessa kokouksessa toukokuussa.

4. TAUSTA

Komissio julkaisi 18.2.2021 kauppapolitiikan tarkastelua koskevan tiedonannon https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/february/tradoc_159438.pdf, jota edelsivät laajat sidosryhmiäkonsultaatiot viime vuonna. Myös jäsenmailla oli mahdollisuus ennakkoaiuttamiseen. Suomi osallistui kahteen samanmielisten maiden yhteisesti laatimaan asiakirjaan, jotka koskivat WTO:n uudistamista ja kestäväää kehitystä. Lisäksi Suomi toimitti komissiolle yleisiä kauppapoliittisia linjauksia sisältävän asiakirjan sekä ehdotuksen kiertotaloutta koskevista tavoitteista EU:n kauppasopimuksissa.

Alla selostetaan komission tiedonannon sisältö pääpiirteissään.

EU:n sisäiset ja ulkoiset haasteet, samoin kuin kestävämmän kasvun välttämättömyys korostavat tarvetta uuteen strategiaan. Kauppapolitiikan on omalta osaltaan edesautettava koronapandemiasta elpymisessä samoin kuin vihreään ja digitaaliseen talouteen siirtymisessä. Globalisaation negatiiviset vaikutukset ja sen hyötyjen epätasainen jakautuminen, Kiinan nousu sekä ilmastonmuutos ovat lisänneet maailmanlaajuisia epävarmuutta, talousnationalismia ja unilateralismia. EU:n

kauppapolitiikan on otettava huomioon globaalit trendit ja haasteet samalla, kun sen on heijastettava poliittista tavoitetta vahvemmassa Euroopasta maailmassa.

EU:n avointa strategista autonomiaa tukeva kauppapolitiikka

Komission esittelemä käsite ”avoin strateginen autonomia” korostaa EU:n kykyä tehdä omat valintansa ja muokata ympärillä olevaa maailmaa omia strategisia intressejään ja arvojaan heijastaen. Siinä on kolme osa-aluetta: 1) resilienssi ja kilpailukyky, 2) kestävyys ja oikeudenmukaisuus sekä 3) jämmäkyys ja sääntöihin perustuva yhteistyö.

EU rakentuu sisäisen ja ulkoisen avoimuuden varaan. EU:n avoimuudesta johtuvaa vahvuutta sekä sisämarkkinoiden houkuttelevuutta on hyödynnettävä täysimääräisesti kauppasuhteissa. Avoimuus ja sitoutuminen ovat strateginen valinta, joka myös palvelee EU:n omia intressejä. Avoimuus tuo mukanaan vaurautta, kilpailukykyä ja dynaamisuutta. Avoimeen talouteen tulee kuitenkin yhdistää politiikkoja (kuten ilmastonmuutoksen torjunta, ympäristönsuojelu, sosiaalipolitiikka), jotka mahdollistavat hyötyjen tasaisen jakautumisen ja helpottavat globaalien talouden transformaatioon sopeutumisessa.

Koronapandemia on koetellut talouden resilienssiä maailmanlaajuisesti. Useimmat toimitusketjut ovat osoittautuneet kestäviksi, mutta niiden vahvistaminen on tärkeää. Kauppapolitiikka voi lisätä resilienssiä tarjoamalla vakaan, sääntöihin pohjautuvan järjestelmän, avaamalla uusia markkinoita tuotantolähteiden monipuolistamiseksi sekä luomalla yhteistyön puitteet, joilla varmistetaan kriittisten tuotteiden oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen saatavuus.

Kauppapolitiikan tulee tukea EU:n geopoliittisia intressejä. Monenvälisyyden ja sääntöihin perustuvan kansainvälisen järjestyksen vahvistaminen on tärkeää. WTO:n uudistaminen on nähtävä osana EU:n laajempia prioriteetteja, joiden mukaan globaalien instituutioiden tulee tukea talouden elpymistä, kohtuullisia työoloja, kestävä kehitystä ja vihreää siirtymää. Yhdysvaltojen uuden hallinnon myötä transatlanttiseen yhteistyöhön mm. WTO:n uudistamiseksi tulee panostaa. Suhteessa Kiinaan tavoitteena on oikeudenmukaisemman ja sääntöihin perustuvan taloussuhteen rakentaminen. Lisäksi tiedonannon mukaan on tärkeää vahvistaa suhteita Kaakkois-Euroopan maiden ja lähialueiden kanssa sekä syventää suhteita Afrikkaan.

Keskipitkän aikavälin kauppapoliittiset tavoitteet

Keskipitkällä aikavälillä EU:n kauppapolitiikan tulee keskittyä kolmeen tavoitteeseen. Ensinnäkin kauppapolitiikan tulee tukea EU:n talouden elpymistä samoin kuin vihreään ja digitaaliseen talouteen siirtymistä. EU:lla on oltava strategisempi lähestymistapa kansainväliseen sääntely-yhteistyöhön, jotta EU voi säilyttää ja lisätä vaikutusvaltaansa vihreän ja digitaalisen talouden sääntöjen luomisessa. Tämä edellyttää kauppapolitiikan ja EU:n sisäisten politiikkojen koherenssia. Toiseksi globaaleja kauppasääntöjä on päivitettävä, jotta ne heijastaisivat tämän päivän taloutta ja globaaleja haasteita. WTO:n uudistamisen ja monenvälisen järjestelmän tehokkuuden tulisi olla EU:n keskeisiä prioriteetteja. Kolmanneksi EU:n kykyä edistää intressejään ja valvoa oikeuksiaan tulee vahvistaa. Jatkossa kauppasopimusten toimeenpano tulee olemaan entistä tärkeämpää.

EU:n keskipitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamiseksi kuusi aluetta ovat kriittisiä.

WTO:n uudistaminen sen kolmella toiminta-alueella: neuvottelut, kauppariitojen ratkaisu ja kauppatoimien monitorointi. Alkuvaiheessa komission tavoitteena on erityisesti pyrkiä saamaan aikaan päätöksiä, joilla vahvistettaisiin WTO:n panosta kestäväan kehitykseen ja käynnistettäisiin neuvottelut säännöistä koskien kilpailua vääristäviä valtiontukia. Transatlanttisen yhteistyön vahvistaminen WTO:n uudistamisessa on prioriteetti. Lisäksi WTO:n riitojenratkaisun toimintakyky tulisi palauttaa. Tiedonantoon sisältyy erillinen WTO:n uudistamista koskeva liite

https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/february/tradoc_159439.pdf , joka luotaa yleisesti WTO:n ja kansainvälisen kauppajärjestelmän ongelmien syitä ja kattaa WTO:n toiminnan uudistamista koskevat ehdotukset.

Vihreän siirtymän tukeminen sekä vastuullisten ja kestävien arvoketjujen edistäminen. Ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen vastustaminen ovat EU:n keskeisiä prioriteetteja. Tähän tarvitaan monenvälisiä, kahdenvälisiä ja yksipuolisia toimenpiteitä. Monenvälisesti EU tulee tekemään yhteistyötä samanmielisten maiden kanssa vahvan ympäristöagendan ajamiseksi WTO:ssa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi ympäristöystävällisten tuotteiden ja palveluiden liberalisointia sekä kauppaa tukevan (teknisen) avun työn vihertämistä. Kahdenvälisesti EU:n kauppasopimukset helpottavat kauppaa mm. ympäristöystävällisessä teknologiassa. EU tulee varmistamaan, että sen kahdenvälisiin kauppasopimuksiin sisältyy kunnianhimoinen kestävä kehitystä koskeva luku ja että Pariisin ilmastopimus luokitellaan ns. oleelliseksi osaksi kauppasopimuksia. Ihmisoikeuksia ja työelämän oikeuksia koskevien velvoitteiden toimeenpanoon tullaan kiinnittämään erityistä huomiota. EU:n yksipuolisten toimien tavoitteena on varmistaa, että kauppa on kestävä, vastuullista ja sopusoinnussa EU:n yleisten tavoitteiden ja arvojen kanssa.

Digitaalisen siirtymän ja palvelukaupan tukeminen. EU:n kauppapolitiikan tulee auttaa sellaisen ympäristön luomisessa, jossa EU:n palveluntuottajat voivat innovoida ja kasvaa. Eurooppalaisen digitaaliagendan tukeminen on yksi EU:n kauppapolitiikan prioriteetti. Digitaalista kauppaa koskevista säännöistä tulee sopia WTO:ssa, ja EU:lla tulee olla keskeinen rooli näiden sääntöjen luomisessa. Myös kahdenväliseen yhteistyöhön samanmielisten kumppaneiden kanssa panostetaan. Tietovirtoihin ja lokalisatiovaatimusten kieltämiseen liittyen komissio tulee noudattamaan avointa mutta määrätietoista lähestymistapaa, joka perustuu eurooppalaisiin arvoihin ja intresseihin.

EU:n vaikutusvallan vahvistaminen sääntelyssä. EU:n asema kansainvälisessä sääntelyssä ja standardeissa on perinteisesti ollut vahva. EU:n suhteellinen painoarvo on kuitenkin heikentynyt johtuen uusien sääntelymahtien syntyemisestä ja nopeasta teknologisesta kehityksestä. EU:n on nyt luotava strategisempi lähestymistapa kansainväliseen sääntely-yhteistyöhön, erityisesti mitä tulee vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Yhteistyö Yhdysvaltojen ja muiden samanmielisten maiden kanssa on keskeistä sen varmistamiseksi, että uudet säännöt ovat yhdenmukaisia demokraattisten ja avoimien yhteiskuntien arvojen kanssa.

EU:n kumppanuuksien vahvistaminen lähialueilla ja Afrikassa. Näiden maiden vakaus ja vauraus ovat EU:n intressissä, niin poliittisesti kuin taloudellisesti. Taloudellisen integraation tukeminen Länsi-Balkanin ja itäisten kumppanusmaiden kanssa on erityisen tärkeää. Pitkällä aikavälillä EU:n suhteiden ja taloudellisen integraation lisääminen eteläisen naapuruston kanssa on strategisesti välttämätöntä. EU tulee myös merkittävästi lisäämään sitoutumista Afrikan partnereiden kanssa. Komissio tulee tekemään ehdotuksen uudesta kestävästä investointialoitteesta partnereille tai alueille Afrikassa ja eteläisessä naapurustossa.

Komissio tulee kiinnittämään erityistä huomiota **kauppasopimusten toimeenpanon vahvistamiseen ja tasavertaisten toimintaedellytysten varmistamiseen.** Kauppasopimusten toimeenpanoa valvovan viran perustaminen komissiossa on osoitus asian tärkeydestä. On tärkeää, että kauppasopimusten tarjoamia mahdollisuuksia hyödynnetään niin, että yhteistyötä vahvistetaan vihreään ja digitaaliseen talouteen liittyvissä sääntelyhaasteissa. Komissio tukee sitä, että EU:n toimijat voisivat parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntää EU:n sopimuksia. Sopimuskumppaneiden kauppasopimuksissa tekemien sitoumusten toimeenpanoa tullaan valvomaan. Päivitetyn täytäntöönpanoasetuksen avulla vahvistetaan EU:n mahdollisuuksia ryhtyä toimenpiteisiin tilanteissa, joissa riitojenratkaisu on estetty WTO:n tai kahdenvälisten sopimusten puitteissa. EU:lla on myös omia työkaluja, mm. investointien seuranta koskeva asetus ja vientivalvontaa koskeva asetus. Uusia työkaluja on kehitteillä, mm. ns. anti-coercive action –instrumentti, jonka tarkoitus on estää kolmansien maiden ulkopoliittinen painostus EU:ta kohtaan, ulkomaisten valtiontukien aiheuttamia

vääristymiä sisämarkkinoilla koskeva instrumentti, julkisten hankintojen kansainvälinen instrumentti (IPI) sekä vientiluottojen kilpailutilannetta korjaamaan pyrkivä vientiluottostrategia. Komissio tulee myös jatkamaan työtä alkuperäsääntöjen harmonisoimiseksi EU:n kauppasopimuksissa.

LIITTEET

Asiasanat	Euroopan neuvosto, kauppapolitiikka, Kiina, UAN Ulkoasiainneuvosto, WTO, Yhdysvallat, ympäristö
Hoitaa	UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, VTV
